

PRIKAZ KNJIGE

Sunčana Kusturin, Toni Maglica, Krešo Makvić (urednici)

*„OkvirKO – priručnik za osnaživanje mladih u procesu izlaska iz alternativne skrbi“,
Udruga Igra, SOS Dječje selo Hrvatska i Dječji dom „Maestral“*

Priručnik se sastoji od tri dijela, međusobno povezana u skladnu cjelinu. Prvi dio teksta ima naziv *Zašto OkvirKo*, drugi *Katalog Kompetencija – „KAKO“*, a treći *Ja ću ovako – Radna bilježnica za mlade*. Prva dva dijela rukopisa namijenjena su, prije svega, stručnjacima i drugim odraslim osobama koje brinu o mladima u skrbi/tretmanu, te zajedničkom radu s mladima, a treći je namijenjen mladima u procesu izlaska iz skrbi.

Prvi dio priručnika „**Zašto OkvirKO**“ proteže se na 58 stranica teksta (slika, okvira) i 82 navoda korištene literature. Strukturiran je u 6 poglavlja.

Prvo poglavlje (autorice *Sunčane Kusturin*) predstavlja uvodi tumačenje nastanka ovog priručnika (temeljem provedenog projekta) te pojašnjavanje njegove svrhe i načina korištenja. Pisan je iz osobne perspektive autorice (ali i svih autora projekta) i pokazatelj je visoke motivacije koja je okupila autore oko zajedničkog projekta. Stoga upravo donošenje korisničke perspektive u uvodnom dijelu o problemima s kojima se susreću prilikom izlaska iz skrbi, pobliže pojašnjava motivaciju autora. Neriješeni problemi, nezadovoljstvo korisnika i stručnjaka podrškom tijekom procesa izlaska mladih iz skrbi, usmjerili su ih na traženje boljih rješenja koja će i korisnici prepoznati kao pomoć i podršku, a od stručnjaka/društva zahtijevati drugačiji pristup.

U odnosu na terminologiju autori donose pojašnjenja nekih pojmova/termina koje koriste u ovom priručniku nastojeći se približiti biti tog procesa, a što više udaljiti od postojeće stigmatizacije. Pritom se odlučuju za sljedeće termine: mladi u procesu izlaska iz skrbi i produktivan život u lokalnoj zajednici. Također, uvodni dio donosi racionalu prema kojoj se ovaj priručnik odnosi na sve mlade koji izlaze iz skrbi bez obzira na razlog zbog kojeg su se nalazili u skrbi/tretmanu, kao i vrstu skrbi. Drugim riječima, autori drže da je pomoć i potpora u procesu izlaska iz skrbi kontekstualno identična, a sadržajno treba biti individualizirana, a ne diferencirana.

Drugo poglavlje priručnika (*autorice Branke Sladović Franc*) teorijski je rad koji čitatelja sustavno upoznaje s rezultatima brojnih, uglavnom stranih, istraživanja i autora o problemima s kojima se susreću mladi pri izlasku iz skrbi, te teorijskim smjernicama u tumačenju problema s kojima se suočavaju, ali i načela i smjernica za uspješno reduciranje tih problema/pripremu mladih. Time se u ovom dijelu vrlo detaljno, na temelju rezultata istraživanja, argumentiraju problemi izlaska iz skrbi o kojima su govorili mladi u uvodnom dijelu. Iz tog prikaza autorica izvlači pozitivne smjernice za budući rad, a time i pozitivnu perspektivu. Sve potkrepljuje i rezultatima nekih domaćih, manjih istraživačkih projekata koji plastično govore o rizicima i potrebama mladih koji izlaze iz skrbi. Posebno se problematizira participacija korisnika kao *conditio sine qua non* svakog rada s djecom i mladima, u ovom slučaju zajedničkog planiranja i provođenja procesa izlaska iz skrbi.

Treće poglavlje (*autorice Anje Mirosavljević*) specifično se bavi mladima koji izlaze iz skrbi, odnosno, tretmana odgojnih ustanova gdje su bili smješteni radi problema u ponašanju (o racionalni zašto su i ti mladi ovdje bilo je govora u uvodnom dijelu priručnika). Autorica pojašnjava specifičnu terminologiju, kao i neke druge specifične rizike i potrebe upravo ove populacije mladih, posebno u odnosu na područje kontrole i nadzora osim općeprihvaćenog područja pomoći i podrške. Tekst je povremeno dopunjen konkretnim izjavama mladih iz odgojnog zavoda, kao i stručnjaka, što doprinosi autentičnosti, ali ukazuje i na potrebe i očekivanja tih mladih.

Četvrto poglavlje (*autora Tonija Maglice*) donosi kratak prikaz međunarodnih pravnih akata te zakonskog utemeljenja procesa izlaska iz skrbi u hrvatskim okvirima. Vrlo jasno je moguće pratiti dobru pravnu i zakonsku regulativu, posebice, stranih dokumenata s ključnim načelima kao smjernicama kvalitetne provedbe takve skrbi i svijesti stručnjaka i zakonodavaca o izuzetnoj važnosti i osjetljivosti ove faze u životu svake mlade osobe koja je ranije bila u skrbi izvan vlastite obitelji.

Peto poglavlje naziva Prijedlog organiziranja i provedbe procesa izlaska iz skrbi, predstavlja vrlo kratak tekst koji sumira sve do tada u tekstu rečeno i donosi shematski prikaz ključnih elemenata (nositelja/sudionika, sadržaja/područja/kompetencija) individualnog plana izlaska iz skrbi.

Šesto poglavlje predstavlja uvid u operacionalizaciju i konkretizaciju izlaska mladih iz skrbi nudeći primjere različitih država na tom području, ali i domaće prakse. Ti primjeri u okvirima

potiču ideje i kreativno promišljanje svih uključenih o mogućnostima konkretne zajednice i unapređenju tog procesa.

Prvi dio priručnika služi uvođenju čitatelja u problematiku mladih koji izlaze iz skrbi/tretmana. Osiguravanjem sudioničkog i suradničkog pristupa u istraživanju, ali i kreiranju ideja i prijedloga koji se tiču mladih, upravo s tim mladima, dala je autorima ovog priručnika odlučnost da moraju i mogu nešto pokrenuti i učiniti na unapređenju te prakse, a na dobrobit svih. Pritom je zanimljiv pristup autora svim mladim ljudima koji se na neki način nalaze pred ili u tom procesu kao skupini ljudi sa zajedničkim potrebama i rizicima, a često i sličnim rješenjima. Stoga se naglašava individualni pristup i participacija stručnjaka i korisnika, a ne diferencijacija. Ovaj dio priručnika donosi i neka teorijska tumačenja te rezultate domaćih i stranih istraživanja čime ovu temu stavlja u širi kontekst tema od posebnog društvenog interesa bez obzira na kulturu i granice.

Drugi dio priručnika pod nazivom **Katalog kompetencija – „KAKO“** predstavlja jedinstven tekst koji čitatelje vodi ka vrlo strukturiranom radu na razvoju devet ponuđenih kompetencija koje su autori, temeljem razgovora s mladima, literature i istraživanja, te vlastitom prosudbom procijenili ključnim za proces izlaska mladih iz skrbi/tretmana. Tekst se proteže na 76 stranica, uz brojne tablice, sheme, protokole i sl., te na kraju pod naslovom *Za one koji žele znati više*, donosi 23 navoda web stranica/linka i drugih publikacija koje zainteresiranima mogu pomoći u boljem informiranju i snalaženju na ovu temu.

Ovaj dio priručnika obraća se direktno stručnjaku i mladoj osobi koja je u skrbi/tretmanu nudeći joj tumačenje o značaju pojedine kompetencije i vrlo strukturiran način razvijanja i usvajanja kompetencija. Participacija sudionika ključan je način planiranja i realizacije svake od ovih kompetencija, ali i u pisanju priručnika i osnaživanju sudionika na korištenje ovakvog pristupa. Navodi se devet ključnih kompetencija: traženja i zadržavanja posla, raspolaganja financijama, traženja i održavanja mjesta stanovanja, traženja i korištenja prilika za cijeloživotno učenje, brige o vlastitom zdravlju, obavljanja važnih praktičnih aktivnosti, razvijanja socijalne mreže i sustava podrške, organiziranja slobodnog vremena i uključivanja u zajednicu, te cijeloživotnog učenja o sebi i kompetencija osobnog razvoja. Kao deseta ostavljen je otvoren prostor kako bi mladima dali punu slobodu u definiranju i viđenju vlastitih prioriteta.

Prikaz kompetencija strukturiran je na jedinstven način, pa se tako kod svake od njih može naći: osobno promišljanje mlade osobe koja je izašla iz skrbi o važnosti upravo određene kompetencije za budući život, potom, također kroz osobni prikaz, ali i temeljem provedenog istraživanja s mladima, stvaranje uvida u kompetencije koje mladi već posjeduju temeljem dosadašnjeg života upravo u skrbi/tretmanu, ciljevi koji se žele postići i područja na kojima se može razvijati kompetencija, odabir vlastitih ciljeva te različiti prijedlozi kako je konkretnu kompetenciju moguće razvijati zajedno sa stručnjacima, ali i samostalno.

Ovaj je dio priručnika puno konkretniji nego prvi, ali i životniji upravo stoga što nudi određena rješenja i načine kako do njih doći. Posebno je dojmljiv, izuzetno zanimljiv i koristan doprinos mladima koji su izašli iz skrbi, a koji su bili suradnici na ovom projektu i vrlo osobno se uključili na suptilan i pozitivan način, dijeleći s čitateljima vlastita iskustva i razmišljanja, što daje specifičnu kvalitetu priručniku jer mladi drugačije „čuju“ svoje vršnjake posebno ako dijele zajednička iskustva (i tako dijelom postaje vodič kojeg nude mladi za mlade).

Treći dio priručnika predstavlja **Radnu bilježnicu za mlade – Ja ću ovako**. Na 19 stranica u formi upitnika s otvorenim odgovorima, a dijelom i kao osobnog podsjetnika, kao što i sam naziv kaže, potiče i usmjerava mladu osobu na razvoj osobnog plana, definiranje želja, prioriteta, planova, očekivanja, ali i načina kako će znati prepoznati da je postigla taj cilj. Također, podsjetnik u odnosu na neke ključne osobe, adrese, telefonske brojeve i sve ostalo što je važno za svakodnevni život, a kada nam zatreba ne znamo kuda se obratiti – zato će ova bilježnica biti pomoć onima koji je odluče koristiti.

Na kraju je moguće reći da je riječ o priručniku, kako navode i sami autori, koji predstavlja, prije svega, okvir za planiranje i provođenje procesa izlaska mladih iz institucionalne skrbi/tretmana i konkretizira neke ključne kompetencije za „ulazak“ u samostalan život.

U strukturi i prezentaciji tema prepoznaje se jasna nit koja vodi od negativnog prema pozitivnom, od negativnih iskustva i komentara mladih, brojnih problema s kojima se suočavaju, strahova, nepoznanica, nerazvijenih službi i sl., preko zakonskih i međunarodnih okvira koji otvaraju veliki prostor za pomoć i podršku mladima, do navođenja pozitivnih stranih i domaćih, ali ipak pojedinačnih iskustava, do nuđenja konkretnih smjernica koje daju perspektivu. Također, se prepoznaje i druga nit, koja ide od vođenja mlade osobe u skrbi, preko suradnje i zajedničkog rada do integracije u zajednicu kao cilja.

Kako i sami autori naglašavaju, u ovom je priručniku riječ o okviru, određenoj strukturi koja je nužna za svaki ozbiljan i planirani posao, dok je realizacija individualizirana i potpuno participativna. Dakle, ovaj priručnik ne teži i ne nudi uniformni pristup, već daje širok okvir za individualizaciju u skladu s potrebama, ali i odlukama mlade osobe.

Pripremila

Nivex Koller-Trbović